

'Stel met elkaar de goede vragen over de klas, de buurt en de school'

Orthopedagogen Anja Verwoerd en Chaja Deen schreven samen het boek 'De school midden in de maatschappij. Hoe bouw je samen aan een stevige pedagogische basis?' Hierin pleiten zij voor een brede, systemische benadering van onderwijs, opvoeding en jeugdhulp. Hun oproep: kijk verder dan het individu en werk domeinoverstijgend samen. Zo versterk je de ontwikkelkansen van kinderen écht.

Chaja Deen en Anja Verwoerd ontmoetten elkaar via het landelijke netwerk *Met Andere Ogen*, waarin professionals uit onderwijs, zorg, jeugdhulp en kinderopvang samen werken aan het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen. In het netwerk ontdekten ze al snel hun gedeelde kijk op opvoeding en onderwijs. Ze besloten hun kennis en ervaring te bundelen in een boek.

Bredere blik

Anja Verwoerd is orthopedagoog- generalist, onderwijsadviseur en gz-psycholoog en schreef eerder een boek in haar vakgebied, *Onderwijs & Jeugdhulp*. Medeauteur Chaja Deen is ook orthopedagoog en heeft ervaring in het onderwijs en de jeugdhulp. Ze werkt al jaren als senior adviseur bij het Nederlands Jeugdinstituut.

Hoe was het om samen een boek te schrijven en wat was de aanleiding?

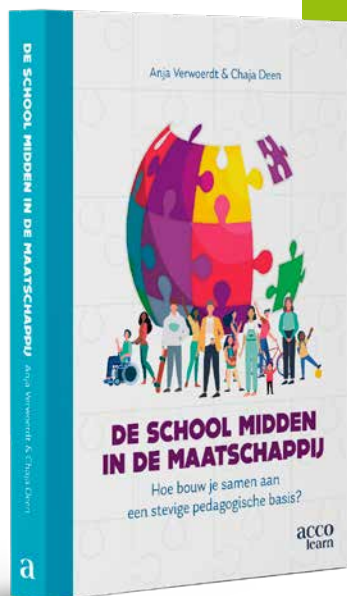
Chaja: "Omdat

wij elkaar echt aanvullen en soms ook verschillend denken, moesten we heel expliciet zijn in het uitleggen van wat we bedoelen. We konden ook echt kritisch zijn naar elkaar." "We namen geen blad voor de mond en we hebben in die zin elkaar inderdaad scherp gehouden," vult Anja aan. "De aanleiding om dit boek te schrijven heeft te maken met de vraag: hoe beïnvloeden we contexten voor goed opgroeien en opvoeden?", zegt Chaja. "Wij vinden dat de aandacht in en rond het onderwijs vaak te veel gericht is op het oplossen van individuele problemen en pleiten voor een bredere blik: wat speelt er in de klas, in de wijk, in het netwerk van een leerling? En hoe kunnen we juist de aandacht richten op wat goed gaat en kansen biedt?"

Pedagogische basis

Centraal in het boek van de twee orthopedagogen staat het begrip de *pedagogische basis*: de combinatie van warme relaties en een stimulerende leefomgeving. De pedagogische basis gaat volgens de auteurs over het geheel van relaties rondom kinderen: ouders, grootouders, buurtgenoten, sportcoaches en vrienden. Ook voorzieningen zoals een speeltuin, sportveld of culturele instelling maken onderdeel uit van die basis. Ze wijden een hoofdstuk in het boek aan de leefomgeving. Waar groei je op? Hoe stimulerend is de omgeving, hoe veilig is de omgeving, inclusief de omgeving van de school?





Boek cadeau

Van uitgeverij Acco mogen we drie exemplaren van *De school midden in de maatschappij. Hoe bouw je samen aan een stevige pedagogische basis?* weggeven. Interesse? Stuur voor 14 juli een mail met je motivatie naar redactie@nvo.nl. Inzenders met de mooiste motivatie krijgen het boek toegestuurd.

‘Hoe kan je het hek van de school wijd openzetten en welke voorzieningen dragen bij aan de ontwikkeling van je leerlingen?’

“Sommige relaties kun je beïnvloeden en andere niet, maar ze zijn allemaal van groot belang voor het opgroeien”, aldus Chaja. “Naast de fysieke leefomgeving besteden we ook aandacht aan de digitale leefwereld van jongeren, die steeds belangrijker wordt in hun sociale ontwikkeling.”

Systemisch kijken

Anja en Chaja willen met *De school midden in de maatschappij* professionals uitnodigen om minder te focussen op individueel gedrag en meer op de context waarin een kind leeft en leert.

“Als orthopedagoog kijk je systeemgericht. Dat bredere kijken, komt in ons boek steeds terug”, geeft Anja aan. “Hoe kan je het hek van de school wijd openzetten en welke voorzieningen dragen bij aan de ontwikkeling van je leerlingen?”

Chaja voegt eraan toe: “Het gaat niet alleen om ingewikkeld gedrag van een kind. Stel met elkaar de goede vragen over de klas, de buurt en de school. In plaats van steeds te reageren op incidenten of gedrag, zou er meer ruimte moeten zijn voor een analyse op schoolniveau: wat is er in deze specifieke setting nodig voor een veilig, inclusief klimaat?”

Rol orthopedagoog

Volgens de auteurs ligt de kracht van de orthopedagoog niet in het hebben van alle antwoorden, maar in het stellen van de juiste vragen en het uitnodigen tot reflectie. Orthopedagogen kunnen binnen teams helpen om trends te signaleren, samenhang aan te brengen tussen

maatschappelijke opgaven zoals kansengelijkheid, inclusie en sociale veiligheid, en collega's inspireren om breder te kijken dan hun eigen vakgebied.

Samenwerking en gedeeld leiderschap

“Ons boek benadrukt het belang van samenwerking binnen het schoolteam én met externe partners

zoals ouders, jongerenwerk, bibliotheken en gemeenten”, vertelt Anja.

“Daarbij is gedeeld leiderschap essentieel, waarbij teamleden eindverantwoordelijk zijn voor de invulling van het onderwijs. Hoe functioneer je als team? Hoe zorg je dat ook ondersteunend personeel, ouders en externe partijen zich eigenaar voelen van de visie van school? Door de waan van de dag hollen scholen regelmatig van het ene onderwerp



- > naar het andere. Hoe kun je dat verbinden tot een samenhangend verhaal?"

Lerende organisatie en empowerment

"Een ander belangrijk uitgangspunt in het boek is het concept van de school als lerende organisatie", licht Chaja toe. "Professionals – inclusief orthopedagogen – worden opgeroepen om met elkaar te leren, te reflecteren en te bouwen aan een gedeelde visie. We kiezen in het boek nadrukkelijk voor de focus op empowerment. Niet alleen van leerlingen, maar ook van teams. Het boek bevat daar handvatten voor."

"We zijn begonnen met een theoretische basis: wat zijn onze uitgangspunten en wat is onze focus? Gevolgd door concrete hoofdstukken over hoe je dat doet, met praktische tools. Vier fictieve casussen illustreren de verschillende contexten: van een stadsschool tot een plattelandsschool. Ook bevat ieder hoofdstuk reflectievragen en QR-codes naar verdiepingsmateriaal."

Obstakels

De auteurs zijn realistisch over de uitdagingen in het onderwijsveld. Het lerarentekort, beleidsmatige versnippering en soms een gebrek aan richting kunnen scholen belemmeren in het neerzetten van een stevige pedagogische basis.

"Een obstakel is dat scholen soms stuurloos raken, omdat er geen heldere visie is of omdat van overheidswege samenhangend beleid ontbreekt", zeggen ze.

Desondanks is hun boodschap hoopvol.

"Door met een brede blik te kijken en samenwerking centraal te stellen, kunnen scholen de ontwikkelkansen van leerlingen daadwerkelijk vergroten," volgens de auteurs.

Wetenschap en praktijk

De school midden in de maatschappij is een pleidooi voor een onderwijspraktijk waarin opvoeding, onderwijs en formele en informele samenwerkingspartners in en rond de school niet langs elkaar heen werken, maar elkaar versterken. Door te investeren in relaties, omgeving en samenwerking, creëren we een stevige basis voor ieder kind.

"Sterke gezinnen, sterke scholen, sterke wijken", somt Chaja op. "Zorg dat je niet los van elkaar opereert, zodat je samen verder komt. We hebben een stevige basis gelegd met wetenschappelijke inzichten en daarna meteen ook de vertaalslag gemaakt naar de praktijk. Ik denk dat dit een belangrijke kracht is van ons boek."

tekst: Marijke Buisman



‘Een obstakel is dat scholen soms stuurloos raken, omdat er geen heldere visie is of van overheidswege samenhangend beleid ontbreekt’